

Ekosistēmu e-ziņotājs

LIFE projekts „Ekosistēmu un to sniegto pakalpojumu novērtējuma pieejas pielietojums dabas daudzveidības aizsardzībā un pārvaldībā”

Vai dabas vērtības var aprēķināt naudā?

Šis jautājums nodarbina daudzus dabas pētniekus. Daba vienmēr cilvēcei ir nozīmējusi ļoti daudz, un lielākoties par to nekad nav domāts monetārās kategorijās.

Ir grūti un pat neiespējami aprēķināt tādus aspektus kā pārdzīvojums dabā, baudījuma gūšana no dabas ainavu skaistuma un līdzīgus pieredzējumus, taču mūsdienu pasaulē lielākoties valda kapitālisms un tāpēc arī dabas jomā strādājošajiem ir jāņem vērā iedibinātais paradums – lielā mērā visu izteikt naudas kategorijās.

Ir saprotama to dabas pētnieku nostāja, kuri uzskata, ka dabas vērtības izsakot naudā, mēs tās nonivelējam līdz precies līmenim, un tā ne tuvu nav iespējams atspoguļot to patieso vērtību. Tam var piekrist – nauda viena pati nespēj izteikt dabas vērtību, jo tā sniedz virkni „pakalpojumu”, kas gluži vienkārši nav novērtējami. Kā gan naudā novērtēt cilvēka labsajūtu, kurš pastaigājas pa tīru, skābekļa pilnu mežu?

Un tomēr, politiķu, ekonomistu valoda bieži ir bezkaislīga, uz sausiem skaitliskiem faktiem balstīta, nereti tajos neietverot cilvēka pārdzīvojumus un sajūtas kā objektīvus rādītājus. Lai ar viņiem spētu uzturēt vienlīdzīgu dialogu un argumentēt finanšu nepieciešamību dabas aizsardzībai vai arī argumentēt dabas sniegtās priekšrocības salīdzinājumā ar ekonomisko attīstību konkrētās teritorijās, ir jāspēj diskutēt „naudas” valodā. Jāspēj sniegt uz finansiāliem ieguvumiem balstīti fakti, kam pamatā jābūt rūpīgai izpētei.

Vai tas līdz šim Latvijā ir mēģināts? Jāapgalvo, ka ļoti kūtri, lai neteiktu, ka pavisam nē. Tieši tāpēc esam uzsākuši projektu „LIFE Ekosistēmu pakalpojumi”.

PROJEKTA AVĪZE (#2) 2015.gada maijs

Projekta norises laiks

2014.gada 1.jūnijs – 2018.gada 31.maijs

Projektu īsteno

Dabas aizsardzības pārvalde, biedrība „Baltijas krasti” un Saulkrastu novada pašvaldība

Projektu līdzfinansē

ES programma LIFE+ un Latvijas vides aizsardzības fonds

Latvijas vides
aizsardzības fonda
administrācija

Ekosistēmu pakalpojumu pieeja apraksta ieguvumus, ko cilvēki gūst no dabas resursiem

Ekosistēmu pakalpojumu novērtēšana nozīmē dabas, vides, kultūras, vēstures, sociālo un ekonomisko aspektu izteikšanu monetārās vērtībās un savstarpēju salīdzināšanu.

„LIFE Ekosistēmu pakalpojumi” projekts ir viens no pirmajiem, kas aizsāk ekosistēmu pakalpojumu metodes izpēti un pielietošanu Latvijā.

Noslēdzies projekta ievadseminārs

Š.g. 26. februārī noslēdzies Ķemeru, „Meža mājā” rīkotais projekta ievadseminārs „Ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanas loma ilgtspējīgā teritoriju pārvaldībā”.

Semināra laikā projekta vadītāja Sintija Kordule un vides ekonomiste Līga Brūniņa iepazīstināja ar projekta mērķiem, uzdevumiem un sagaidāmajiem rezultātiem, kā arī ar projektā plānotās ekosistēmu pakalpojumu metodikas izstrādi un aprobēšanu divās pilotteritorijās – Saulkrastos un Jaunķemeru. Savukārt, Dabas aizsardzības pārvaldes (DAP) Pierīgas reģionālās administrācijas

vadītājs Andris Širovs iepazīstināja ar ekosistēmu pakalpojumu jēdzienu un ekosistēmu novērtēšanas principiem. Vides risinājumu institūta pārstāvis Uģis Rotbergs pastāstīja par ilgtspējīgas attīstības izaicinājumiem, skaidrojot dabas resursu globālos degradācijas iemeslus un iespējas uzlabot situāciju, bet DAP pārstāve Gunta Gabrāne iepazīstināja ar „Starpvaldību bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu zinātnes-politikas platformas” (IPBES) sanāksmes rezultātiem.

Semināra otrajā daļā pasākuma dalībnieki paši iejutās teritoriju plānotāju lomās un, izlozējot konkrēta objekta nosaukumu, plānoja tā izveidi maksimāli ilgtspējīgā veidā, sabalansējot vides, sociālās un ekonomiskās intereses.

Seminārā piedalījās piekrastes pašvaldību pārstāvji, teritoriju attīstības plānošanas profesionāļi, dabas aizsardzības valsts un nevalstisko organizāciju pārstāvji un uzņēmēji.

**Semināra prezentācijas
un fotogalerija**

Uzsākta ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanas metodikas izstrādes plānošana

Š.g. 5. martā, Rīgā tikās gan vides jomas, gan tūrisma un ekonomikas eksperti, lai apspriestu ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanas metodikas izstrādi projekta „LIFE Ekosistēmu pakalpojumi” ietvaros.

Īstenojot piekrastes ekosistēmu un to pakalpojumu novērtēšanu, tiks izstrādāta inovatīva, Latvijas situācijai pielāgota metodika, kas ļaus sabalansēt piekrastes teritoriju ekonomiskās, sociālās un vides intereses un pieņemt uz ekonomiskiem aprēķiniem balstītus lēmumus, novēršot situāciju, ka teritorijās notiek neefektīva un reģionam zaudējumus nesoša darbība.

Sanākušie eksperti diskutēja par ekosistēmu pakalpojumu kartēšanas un novērtēšanas klasifikācijas pielāgošanu projekta uzdevumu veikšanai projekta pilotteritorijās, kā arī apsprieda dažādu aspektus, kas ir būtiski kvalitatīvu un ticamu datu par ekosistēmu sniegtajiem pakalpojumiem iegūšanai.

Pieaicinātie eksperti ieteica ievākt visu datus, kas pieejami saistībā ar Saulkrastu un Jaunķemeru pilotteritorijām, lai tos varētu izmantot ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanas procesā. Tāpat eksperti uzsvēra, ka projektā izstrādātajai ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanas metodikai un rekomendācijām jābūt vienkāršām, lai tās būtu viegli lietojamas potenciālajām mērķauditorijām.

Projekta aktualitātes

Pieredzes apmaiņā Vācijā

No š.g. 10. līdz 11. martam projekta pārstāvji devās pieredzes apmaiņā uz Vāciju. Brauciena mērķis bija iegūt informāciju, jaunas atziņas par ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanas iespējām, veidiem un ekosistēmu pakalpojumu temata informācijas izplatīšanu dažādām mērķauditorijām.

Pirmā vizīte notika uz Vācijā, Ķīlē atrodošos Dabas resursu aizsardzības institūta Ekosistēmu menedžmenta departamentu. Tikāties ar šī departamenta pārstāvi Dr. habil. Bendžaminu Burghardu, kas ir pieredzējis ekosistēmu pakalpojumu pieejas pētnieks un idejas attīstītājs. Viņa zināšanu lokā ir tādi temati kā cilvēka-dabas interakcija, ekosistēmu funkciju modelēšana un kartēšana, ainavu ekoloģija, integrēta ainavu un piekrastes zonas pārvaldīšana u.c.

Vizītes laikā projekta pārstāve Kristīne Detkova iepazīstināja Dr. B.Burghardu ar projektā plānotajām aktivitātēm, mērķiem un sagaidāmajiem rezultātiem, savukārt biedrības „Baltijas krasti” pārstāve Līga Brūniņa padziļināti, skaidroja ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanas metodikas plānoto izstrādes procesu. B.Burghards atzinīgi novērtēja, ka projektā tiek plānots izmantot Starptautisko ekosistēmu pakalpojumu klasifikāciju CICES (*The Common International Classification of Ecosystem Services*).

Nākamās vizītes laikā projekta pārstāvji apmeklēja Eiroparku federācijas Vācijas biroju Berlinē, kur tikās ar ekspertu Katju Arctu. Eksperte ir ilgstoši pētījusi resursu ilgtspējīgas izmantošanas un atjaunojamās enerģijas jautājumus. Šobrīd K. Arcta pēta, kā un vai ir iespējams piesaistīt finansējumu dabas aizsardzībai, pārdodot uzņēmējiem ekosistēmu pakalpojumus.

Dr. Katja Arcta atzinīgi novērtēja projekta pārstāvju idejas un centienus. Sabiedrības informēšanas aktivitāšu ietvaros Eiroparku federācijas pārstāve ieteica atspoguļot cilvēkiem ekosistēmu pakalpojumu scenāriju modelēšanas rezultātus, respektīvi, attēlojot, kā konkrētā ekosistēma izskatītos, kā tiktu ietekmēta, ja tajā norisinātos ekosistēmu degradējošas aktivitātes, un kāda tā būtu, kādu pienesumu sabiedrībai sniegtu, ja tā tiktu izmantota ilgtspējīgā veidā.

Kopumā abas vizītes sniegušas projekta komandai ļoti vērtīgas atziņas un idejas, kā uzlabot plānoto aktivitāšu ieviešanu.

Ekosistēmu pakalpojumu seminārs Ķīlē

Projekta pārstāvji no biedrības „Baltijas krasti” piedalījās starptautiskajā izstādē *WASSER BERLIN INTERNATIONAL 2015* un seminārā „*International Workshop On Coastal Ecosystem Services at the Land–Sea Interface*”, kas no 22. līdz 25. martam norisinājās Vācijas pilsētā Ķīlē.

Izstādes *WASSER BERLIN INTERNATIONAL 2015* tika noskaidroti jaunākie zaļās infrastruktūras risinājumi plūdu un ūdens piesārņojuma novēršanai. Biedrības „Baltijas krasti” pārstāves L. Brūniņas seminārā iegūta atziņa: „*Klimata izmaiņu rezultātā reizē ar jūras ūdens līmeņa celšanos arī plūdi notiek biežāk, līdz ar to politiķiem un lēmējvarai ir ļoti svarīgi saprast plūdu mazināšanas pasākumu izmaksas, lai izvēlētos vispareizāko ilgtermiņa plānošanu konkrētajā pašvaldībā un reģionā*”.

Semināra „*International Workshop On Coastal Ecosystem Services at the Land–Sea Interface*” programmas ietvaros Ķīlē, uz klausot vairāk kā 20 prezentācijas un piedaloties 2 ekspertu tematiskajās darba grupās, tika noskaidrots Čīles, Kenijas, ES dalībvalstu zinātnieku viedoklis par ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanu un kartēšanu starptautiskā līmenī.

Kā galvenie secinājumi ir jāmin nepieciešamība pašlaik nošķirt ekosistēmu pakalpojumu vērtību no to sniegto iegūstamo labumu izmaksu aprēķina. Joprojām ES valstīs ir neskaidri indikatori un kritēriji, kādus piemērot ekosistēmu pakalpojumu kartēšanā, jo nav iespējams definēt ekosistēmu pakalpojumu izmantošanas gala mērķus globālā līmenī. Tāpat ir ļoti sarežģīti izprast sociālās nišas ietekmi uz ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanu, sevišķi skatot to sasaistē ar ekonomisko attīstību.

Jāuzsver aktīvāko ES valstu – Vācijas, Nīderlandes, Itālijas, Portugāles – detalizēti iegūtie dati par ekosistēmu pakalpojumu kartēšanu, kas ļauj šīm valstīm veikt precīzākus ekonomiskos aprēķinus, tomēr attiecībā uz sociālo vajadzību novērtējumu šo valstu pārstāvji vēl nav raduši risinājumu.

Kopumā brauciena laikā iegūti vērtīgi kontakti un zināšanas, kā arī gūts apstiprinājums, ka projekta „*LIFE Ekosistēmu pakalpojumi*” rezultātos ieinteresēti vairāku valstu zinātnieki.

[Papildus info skatīt šeit](#)

Talka Saulkrastu kāpās

Veiksmīgi noslēgusies 25. aprīli rīkotā Lielā talka Saulkrastu kāpu stiprināšanai. Talka pulcināja pārsteidzoši lielu skaitu dalībnieku. Kopumā bija ieradušies vairāk kā 150 brīvprātīgo, tostarp pārstāvji no Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem un no ASV armijas kavalērijas pulka.

Talkas laikā posmā starp Inčupi un Pēterupi tika veidoti kārkļu vainagi un kārkļu pinumi aptuveni 300 m garumā. Kārkļu pinumi ne vien stiprinās priekškāpu, bet arī palīdzēs regulēt apmeklētāju plūsmu un mazināt antropogēno ietekmi priekškāpās un kāpu nogāzēs, jo nereti tieši cilvēku kāpelēšana un neapdomīga pārvietošanās pa vārigajām, erozijai pakļautajām vietām veicina nobrukumus kāpu nogāzēs.

Tāpat tika sakoptas apkārtnē esošās pastaigu takas – ar talcinieku palīdzību kopumā tika uzbūvēti un izlīdzināti 30 m³ mulčas, kas nostiprinās taku segumu un atvieglos apmeklētāju pārvietošanos pa tām.

Veikta arī atkritumu savākšana tuvējā apkārtnē, tostarp arī dabas parka „Piejūra” teritorijā, kur savākti ne mazums atkritumu maisu. Pasākuma laikā darbojās arī radošā darbnīca, kur mazākie talcinieki varēja uzzināt ko jaunu par dabas vērtībām un radoši izpausties.

Talkas darbi Saulkrastu Baltajā kāpā tika veikti ar mērķi kompensēt tūrisma objekta apmeklētāju radīto slogu un palīdzēt šai jūras un cilvēku ietekmētajai teritorijai dabīgi atjaunoties, lai ainaviskā Saulkrastu piekrastes apkārtnē arī turpmāk priecētu apmeklētājus tās pašreizējā izskatā.

Izsakām lielu pateicību visiem talciniekiem par aktīvo darbu!

Projekta teritorijas

Sadarbība ar Latvijas augstskolu studentiem

Projekta ietvaros uzsākta sadarbība ar Banku augstskolas Uzņēmējdarbības un biznesa informātikas katedru un Latvijas Universitātes (LU) Bioloģijas fakultāti. Abu augstskolu studenti šobrīd īsteno pētījumu par ekosistēmu pakalpojumiem piekrastē.

Sadarbība ar augstskolām aizsākās 2014.gada nogalē, kad abas Latvijas augstskolas kopā ar atbalsta komandu no Dabas aizsardzības pārvaldes (DAP) un nevalstiskās organizācijas „Baltijas krasti” vienojās izstrādāt pētījumu, ar mērķi apgūt ekosistēmu pakalpojumu pieeju un veikt ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanu monetārās vienībās. Par pētījuma teritoriju tika izvēlētas abas projekta pilotteritorijas Baltijas jūras piekrastē – Saulkrastos un Jaunķemeros, lai studentu darbam piešķirtu papildus pievienoto vērtību un, lai rezultāti būtu praktiski izmantojami projekta darba procesā.

Tika nolemts, ka Banku augstskolas studenti pētīs ekosistēmu ekonomiskās novērtēšanas metodes un to pielietojumu, savukārt LU bioloģijas fakultātes maģistranti sniegs profesionālu palīdzību finansistiem – palīdzot atpazīt ekosistēmas, klasificēt un noteikt to vērtību vidē.

7.aprīlī projekta pārstāvji piedalījās Banku augstskolas studentu prezentācijās, kur pētnieku grupas demonstrēja savas pirmās pētījuma „Ekosistēmu pakalpojumu identificēšana un to ekonomiskais novērtējums” iestrādes. Studenti apmeklēja projekta pilotteritorijas un vietējā eksperta pavadībā dabā iepazīnās ar šo teritoriju ģeogrāfisko novietojumu, apstākļiem, ekosistēmām un galvenajiem ietekmējošajiem faktoriem. Studenti atzina Saulkrastu un Jaunķemuru pilotteritorijas par bioloģiski vērtīgām, kas sniedz cilvēkiem vērtīgus ekosistēmu pakalpojumus, no kuriem nozīmīgākie visticamāk ir kultūras pakalpojumi, jo labiekārtotās, bet vienlaikus apmeklētāju nepārblīvētās pludmales, kā arī piekrastes mežainās kāpas iecienījuši gan vietējie atpūtnieki, gan arī tūristi.

Komentējot dzirdētās prezentācijas, pētījuma zinātniskais konsultants un ekosistēmu pakalpojumu eksperts no Dabas aizsardzības pārvaldes Andris Širovs uzteica paveikto darbu un rekomendēja studentiem lielāko uzsvāru darbā likt uz kultūras pakalpojumu vērtības noteikšanu. Arī projekta vides ekonomiste Līga Brūniņa iedrošināja studentus rēķināt tūrisma un rekreācijas pakalpojumu monetāro vērtību, kā arī akcentēja iespējams piemērotākās metodes un nosauca konkrētus izmantojamus datu avotus un rīkus.

Zinot, ka vairākas Eiropas valstis konkrētām dabas vērtībām jau ir pielāgojušas arī monetāro ekvivalentu, L.Brūniņa ieteica iepazīties ar šīm vērtībām un pamēģināt tās pielīdzināt Latvijas situācijai, par atskaites punktu ņemot iekšzemes kopproduktu (IKP) kā dažādu valstu ekonomiskās labklājības un attīstības indikatoru.

Ekspresjautājums

- *Kāpēc ekosistēmu pakalpojumu tēma šobrīd kļuvusi tik populāra dabas pētnieku, zinātnieku aprindās un par to sāk runāt aizvien vairāk?*

Atbild projekta vides ekonomiste Līga Brūniņa:

„Uzskatu, ka sabiedrība kļūst arvien izglītotāka, tāpēc šobrīd pastāv iespēja pievērst cilvēku uzmanību tādām tēmām kā vides piesārņojums, iedzīvotāju veselības problēmas un ilglaicīgi degradēta vide. Līdz ar to, ir parādījusies iespēja izglītot sabiedrību par to, ka sakārtota apkārtējā vide, nodrošināta iespēja palielināt bioloģisko daudzveidību un skaista ainava nav tikai „ekstra”, kas sniedz atpūtu indivīdam, bet zem tā apakšā slēpjas arī virkne sociālu, ekonomisku un ekoloģisku pakalpojumu.”

Baltijas Vides Forums īsteno projektu zālāju dzīvotspējas nodrošināšanai

Baltijas Vides Forums uzsācis Eiropas Savienības LIFE+ programmas projektu „Integrēta plānošanas pieeja zālāju dzīvotspējai” (LIFE Viva Grass). Projektā darbojas 15 partnerorganizācijas no visām trim Baltijas valstīm.

Projekta mērķis ir veicināt zālāju bioloģiskās daudzveidības un to sniegto ekosistēmu pakalpojumu saglabāšanu, veicinot uz ekosistēmu pieeju balstītu plānošanu un ekonomiski dzīvotspējīgu zālāju apsaimniekošanu.

Zālāji daudzviet Eiropā joprojām uztur augstu bioloģisko daudzveidību, kas veidojusies dabisko ekosistēmu un ekstensīvas lauksaimniecības mijiedarbībā. Diemžēl nomaļos reģionos arvien samazinās iedzīvotāju skaits vai arī mainās to dzīves stils, kā rezultātā zālāji aizaug ar krūmiem un samazinās to bioloģiskā daudzveidība. Šāda tendence vērojama arī

Baltijas valstīs, kur kopš 1990. gadu sākuma plašas zemes platības netiek vairs apsaimniekotas.

Projekts izstrādās integrētu plānošanas instrumentu ilgtspējīgai zālāju apsaimniekošanai, kas sekmēs lauku teritoriju stratēģiskās plānošanas procesu, veicinot zālāju apsaimniekošanas efektivitāti un nodrošinot sasaisti starp sociālajām, ekonomikas, vides un lauksaimniecības politikām.

Projekta laikā tiks īstenotas uzņēmējdarbību veicinošas aktivitātes un izstrādāti uzņēmējdarbības attīstības scenāriji, kuri varētu kalpot par pamatu investīciju plāniem, kā arī atjaunotas aizaugušas un neapsaimniekotās zemes, veidojot daļēji dabiskus zālājus un radot priekšnosacījumus to tālākai daudzfunkcionālai izmantošanai.

Papildu informācija:
Kęstutis Navickas, Projekta vadītājs
Baltijas Vides Forums – Lietuva
E-pasts: kestutis.navickas@bef.lt
Tel: +370 5 255 9146

Investēšana dabā – Anglijas perspektīva

Raksta autors: Zoltan Kun

Anglijas valdības dabas kapitāla komiteja (*UK's government Natural Capital Committee*) izdevusi ziņojumu par Anglijas valsts dabas vērtībām un to aizsardzību, kurā minētas vērtīgas atziņas. Ziņojums skaidri norāda sasaisti starp mežu un mitrāju atjaunošanu kā lielisku iespēju sniegt ieguldījumu cilvēku veselībā, nosakot spēcīgu ekonomisko ieguvumu no dažādu veidu dabas teritorijām. Tālāk uzskaitītas dažas ziņojumā minētas atziņas:

- Iestādot papildus līdz 250 000 hektāriem meža, var gūt sociālus labumus un priekšrocības, kas pārsniedz £ 500,000,000 gadā.
- Purvu atjaunošana aptuveni 140 000 ha platībā sniegtu ieguvumus 570 miljonu vērtībā 40 gadu garumā tikai no skābekļa saražošanas vien. Protams, veicama padziļināta izpēte, lai noteiktu ūdens kvalitāti, rekreācijas iespējas un dabas daudzveidības vērtības purvā. Ja viss iepriekšminētais tiktu aprēķināts, ieguvumi no purvu atjaunošanas naudiskā izteiksmē ievērojami pieaugtu.
- Mitrāju izveide aptuveni 100 000 ha lielumā teritorijās, kur hidroloģiskais režīms ir tam piemērots, nedomājot primāri par pilsētu izveidi un izvairoties no teritorijām, kas vērtējamas kā augstas vērtības lauksaimniecības zemes, nosaka ieguvumu un zaudējumu attiecību 3:1, dažos gadījumos pat līdz 9:1.

Materiāls pārpublicēts no interneta vietnes www.wilderness-society.org

Vērtīgi materiāli par ekosistēmu pakalpojumiem

<http://ekosistemas.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas/>

<http://ekosistemas.daba.gov.lv>

Twitter: @EkosistemasLv

Facebook.com/ekosistemas

Kontaktinformācija

Projekta sabiedrisko attiecību speciāliste

Rita Jakovļeva, rita.jakovleva@daba.gov.lv, tel. 28262608

© Dabas aizsardzības pārvalde 2015

Teksts: Rita Jakovļeva

Fotogrāfijas no R.Jakovļevas un G.Kaminska arhīva

Datogrāfika: Gundars Kaminskis un SIA Vējš zīmols

Ekosistēmu e-ziņotājs izstrādāts ar

Eiropas Savienības LIFE+ programmas finansiālu atbalstu projekta LIFE13 ENV/LV/000839

„Ekosistēmu un to sniegto pakalpojumu novērtējuma pieejas pielietojums dabas daudzveidības aizsardzībā un pārvaldībā”
(LIFE Ekosistēmu pakalpojumi/LIFE EcosystemServices) ietvaros.